

Kategorija: 3.4.3.4. Bankroto bylos išskėlimas teisme;3.5.8.1. Privalomas vykdomosios bylos sustabdymas;3.5.11. Vykdomosios bylos užbaigimas;

Civilinė byla Nr. 3K-3-6-381/2022

Teismo proceso Nr. 2-48-3-02418-2020-6

Procesinio sprendimo kategorijos: 3.4.3.4, 3.5.8.1, 3.5.11

(S)

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

N U T A R T I S

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. vasario 2 d.

Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Artūro Driuko (pranešėjas), Virgilijaus Grabinsko (kolegijos pirmininkas) ir Egidijos Tamošiūnienės,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal pareiškėjo M. M. kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo 2021 m. vasario 25 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjo (skolininko) M. M. skundą dėl antstolės M. G. veiksmų, dalyvaujant suinteresuotiems asmenims antstolei M. G., G. R. (kreditoriui) ir M. K. (bankrutuojančios individualios įmonės „Kompiutera“ nemokumo administratoriui).

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama **dėl pagrindo, antstoliui persiunčiant vykdomąjį dokumentą dėl skolos išieškojimo iš individualios įmonės savininko pagal jo asmenines prievoles individualios įmonės bankroto bylą nagrinėjančiam teismui, panaikinti visas vykdomojoje byloje pritaikytas priverstinio vykdymo priemones, kurių buvo imtasi išieškojimui įvykdyti.**

2. Pareiškėjas M. M. pateikė skundą dėl antstolės M. G. (toliau – antstolė) procesinių veiksmų, prašydamas panaikinti 2020 m. lapkričio 3 d. antstolės sprendimą „Dėl informacijos pateikimo“ Nr. S-20-7-15493, kuriuo antstolė atsisakė panaikinti priverstinio vykdymo priemones pareiškėjo atžvilgiu; taip pat prašė panaikinti visas pareiškėjui taikytas priverstinio vykdymo priemones vykdomosiose bylose Nr. 0007/14/01170 ir Nr. 0007/19/01465, įskaitant pareiškėjui priklausančio turto, įkeisto hipoteka, areštą.

3. Nurodė, kad antstolė atlieka vykdymo veiksmus pagal 2014 m. rugsėjo 24 d. Kauno miesto 3-iojo notarų biuro išduotą vykdomąjį įrašą dėl 5831,93 Eur skolos, 6 proc. metinių palūkanų išieškojimo iš M. M. išieškotojo G. R. naudai (vykdomosios bylos Nr. 0007/14/01170) ir pagal 2014 m. gruodžio 19 d. Kauno miesto 3-iojo notarų biuro išduotą vykdomąjį įrašą pagal užprotestuotus ar neprotestuotinus vekselius ar čekius dėl 5792,40 Eur skolos, 1933,87 Eur palūkanų, 38,75 Eur žyminio mokesčio išieškojimo iš M. M. išieškotojo G. R. naudai (vykdomosios bylos Nr. 0007/19/01465). Antstolė vykdomosiose bylose Nr. 0007/14/01170 ir Nr. 0007/19/01465 2020 m. balandžio 22 d. priėmė patvarkymus dėl vykdomųjų bylų užbaigimo ir vykdomųjų dokumentų grąžinimo ir juos pateikė Kauno apygardos teismui tam, kad šie būtų pridėti prie IĮ „Kompiutera“ bankroto bylos. Patvarkymai dėl vykdomųjų bylų užbaigimo yra pasirašyti vėliau nei antstolės patvarkymai dėl vykdomųjų bylų sustabdymo. Kita vertus, užbaigtos vykdomosios bylos negalėtų būti sustabdytos.

4. Pareiškėjas 2020 m. spalio 19 d. kreipėsi į antstolę, prašydamas panaikinti visas priverstinio vykdymo priemones, taikytas vykdomosiose bylose Nr. 0007/19/01465 ir Nr. 0007/14/01170, įskaitant ir jam priklausančio turto areštą. Savo prašymą grindė Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir *CPK*) 631 straipsnio 4 dalyje įtvirtintu pagrindu, jog grąžindamas vykdomąjį dokumentą antstolis panaikina visas priemones, kurių buvo imtasi išieškojimui įvykdyti. 2020 m. lapkričio 3 d. antstolė skundžiamu patvarkymu Nr. S-20-7-15493 „Dėl informacijos pateikimo“ informavo pareiškėją, jog IĮ „Kompiutera“ yra iškelta bankroto byla, vykdomosios bylos Nr. 0007/19/01465 ir Nr. 0007/14/01170 yra sustabdytos, todėl nėra pagrindo panaikinti priverstinio vykdymo priemonių, taikomų skolininkui.

5. Antstolė M. G. 2020 m. lapkričio 20 d. patvarkymu atsisakė tenkinti pareiškėjo skundą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

6. Vilniaus regiono apylinkės teismas 2020 m. gruodžio 23 d. nutartimi netenkino pareiškėjo skundo.

7. Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad nors vykdomosiose bylose Nr. 0007/19/01465 ir Nr. 0007/14/01170 2020 m. balandžio 22 d. buvo priimti antstolės patvarkymai dėl vykdomųjų bylų užbaigimo ir vykdomųjų dokumentų grąžinimo, tačiau 2020 m. lapkričio 19 d. antstolės patvarkymais jie buvo panaikinti, nurodant, kad šie patvarkymai keičiami į lydraščius. Vadovaujantis *CPK* 626 straipsnio 1 dalies 3 punktu, vykdomosios bylos Nr. 0007/19/01465 ir Nr. 0007/14/01170 yra sustabdytos, o vykdomieji dokumentai su patvarkymais persiūsti Kauno apygardos teismui, kad būtų pridėti prie IĮ „Kompiutera“ bankroto bylos.

8. Teismas, nustatęs, kad nagrinėjami atveju vykdomieji dokumentai vykdomosiose bylose Nr. 0007/19/01465 ir Nr. 0007/14/01170 yra persiūsti individualios įmonės bankroto bylą nagrinėjančiam teismui, padarė išvadą, kad toks dokumento persiuntimas nereiškia dokumento grąžinimo išieškotojui *CPK* 631 straipsnio prasme, nes vykdomasis dokumentas bus toliau vykdomas bankroto teisės normų

nustatytų subjektų ir nustatyta tvarka. Tuo tarpu patvarkymai, kuriais vykdomieji dokumentai buvo grąžinti, šiuo metu yra panaikinti pačios antstolės vėlesniais patvarkymais, kurie šios bylos nagrinėjimo metu yra galiojantys ir nepanaikinti. Atsižvelgdamas į tai, pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad nagrinėjamu atveju nėra pagrindo tenkinti pareiškėjo skundą ir panaikinti visas priverstinio vykdymo priemonės, kurių buvo imtasi išieškojimui įvykdyti, pagal *CPK 631* straipsnio 4 dalį.

9. Nurodė, jog, pasikeitus faktinei situacijai, t. y. vykdomuosius dokumentus grąžinus antstolei, klausimas dėl visų priemonių, kurių buvo imtasi išieškojimui įvykdyti, panaikinimo turėtų būti sprendžiamas pačios antstolės iniciatyva. Taip pat iš pareiškėjo neatimama teisė pakartotinai su tapačiu prašymu kreiptis dėl atitinkamų priemonių panaikinimo.

10. Vilniaus apygardos teismas 2021 m. vasario 25 d. nutartimi Vilniaus regiono apylinkės teismo 2020 m. gruodžio 23 d. nutartį paliko nepakeistą.

11. Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad Kauno apygardos teismas 2019 m. balandžio 1 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. eB2-1229-896/2019 IJ „Kompiutera“ iškėlė bankroto bylą ir kaip atsakovą į bylą įtraukė IJ „Kompiutera“ savininką M. M..

12. Vykdomosiose bylose antstolė 2020 m. balandžio 22 d. priėmė patvarkymus dėl vykdomųjų bylų užbaigimo ir vykdomųjų dokumentų grąžinimo ir juos pateikė Kauno apygardos teismui, nagrinėjančiam pareiškėjos IJ „Kompiutera“ bankroto bylą. Antstolės 2020 m. lapkričio 19 d. patvarkymais buvo panaikinti antstolės 2020 m. balandžio 22 d. patvarkymai dėl vykdomųjų bylų užbaigimo ir vykdomųjų dokumentų grąžinimo. Pareiškėjas skundė antstolės 2020 m. lapkričio 19 d. patvarkymus. Vilniaus regiono apylinkės teismas 2020 m. gruodžio 30 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. 2YT-12187-804/2020 pareiškėjo skundo netenkino. Vilniaus apygardos teismas 2021 m. vasario 18 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. 2S-574-275/2021 Vilniaus regiono apylinkės teismo 2020 m. gruodžio 30 d. nutartį paliko nepakeistą. Taigi teismai, išnagrinėję pareiškėjo skundus, nenustatė pažeidimų priimančiam patvarkymus, kuriais buvo panaikinti antstolės patvarkymai dėl vykdomųjų bylų užbaigimo ir vykdomųjų dokumentų grąžinimo. Vykdomųjų bylų Nr. 0007/14/01170 ir Nr. 0007/19/01465 vykdymas nėra baigtas.

13. Kadangi, remiantis *CPK 626* straipsnio 1 dalies 3 punktu, vykdomosios bylos Nr. 0007/19/01465 ir Nr. 0007/14/01170 yra sustabdytos, o vykdomieji dokumentai su patvarkymais persiųsti Kauno apygardos teismui, nagrinėjančiam pareiškėjos IJ „Kompiutera“ bankroto bylą, pirmosios instancijos teismas pagrįstai nusprendė, kad vykdomųjų dokumentų persiuntimas individualios įmonės bankroto bylą nagrinėjančiam teismui nereiškia vykdomojo dokumento grąžinimo išieškotojui *CPK 631* straipsnio prasme.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepiimų į jį teisiniai argumentai

14. Pareiškėjas M. M. kasaciniu skundu prašo panaikinti Vilniaus regiono apylinkės teismo 2020 m. gruodžio 23 d. nutartį bei Vilniaus apygardos teismo 2021 m. vasario 25 d. nutartį ir priimti naują sprendimą – visiškai patenkinti pareiškėjo skundą dėl antstolės veiksmų: panaikinti antstolės 2020 m. lapkričio 3 d. sprendimą „Dėl informacijos pateikimo“ Nr. S-20-7-15493, kuriuo antstolė atsisakė panaikinti priverstinio vykdymo priemonės pareiškėjo atžvilgiu; panaikinti priverstinio vykdymo priemonės, taikomas vykdomosiose bylose Nr. 0007/19/01465 ir Nr. 0007/14/01170 pareiškėjui, įskaitant pareiškėjui priklausančio turto, įkeisto hipoteka, areštą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

14.1. Teismai nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, spręsdami klausimą dėl vykdomosios bylos užbaigimo skolininkui (fiziniam asmeniui), esančiam individualios įmonės, kuriai iškelta bankroto byla, savininku. Atsižvelgiant į Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gruodžio 20 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje Nr. 3K-3-495-248/2018, pateiktą išaiškinimą, antstolė, persiuntusi vykdomuosius dokumentus bankroto bylą nagrinėjančiam teismui, privalėjo užbaigti vykdomąją bylą (*CPK 632* straipsnio 1 dalies 6 punktas), ir tik tuo atveju, jei bankroto bylą nagrinėjantis teismas vykdomąjį dokumentą grąžintų išieškotojui, jis, o ne antstolė turėtų spręsti, ar iš naujo pateikti vykdomąjį dokumentą antstoliui vykdyti (*CPK 631* straipsnio 3 dalis).

14.2. Antstolė, atsakydama panaikinti visas vykdomosiose bylose taikytas priverstinio vykdymo priemonės, įskaitant turto areštą, nurodė, kad, vadovaujantis *CPK 626* straipsnio 1 dalies 3 punktu, vykdomosios bylos yra sustabdytos, o vykdomieji dokumentai yra persiųsti individualios įmonės bankroto bylą nagrinėjančiam teismui. Tačiau vykdomosios bylos negali būti kartu ir sustabdytos, ir užbaigtos. Patvarkymai dėl vykdomųjų dokumentų užbaigimo buvo pasirašyti vėliau nei patvarkymai dėl vykdomųjų bylų sustabdymo.

14.3. Antstolė, 2020 m. balandžio 22 d. patvarkymais užbaigusi vykdomąsias bylas, iki šiol nėra panaikinusi jose taikytų priemonių, įskaitant turto areštą, tuo pažeisdama *CPK 631–632* straipsnių nuostatas. Vadovaujantis *CPK 632* straipsnio 1 dalies 6 punktu, vykdomoji byla laikoma baigta persiuntus vykdomąjį dokumentą bankroto bylą nagrinėjančiam teismui. Tuo tarpu *CPK 631* straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad, grąžindamas vykdomąjį dokumentą, antstolis panaikina visas priemonės, kurių buvo imtasi išieškojimui įvykdyti. Tokios priemonės gali būti nepanaikintos vieninteliu atveju – persiuntus vykdomąjį dokumentą vykdyti kitam antstoliui (*CPK 632* straipsnio 1 dalies 4 punktas, *632* straipsnio 2 dalis). Vadinasi, visais kitais atvejais priemonės, kurių buvo imtasi išieškojimui vykdyti, turi būti panaikintos.

14.4. Teismai skundžiamose nutartyse daro nepagrįstą išvadą, kad vykdomųjų dokumentų, kurie vykdomi pareiškėjo atžvilgiu, persiuntimas individualios įmonės bankroto bylą nagrinėjančiam teismui nereiškia vykdomojo dokumento grąžinimo išieškotojui ir todėl vykdomoji byla negali būti laikoma baigta. Vykdomoji byla laikoma baigta ne tik grąžinus vykdomąjį dokumentą išieškotojui, bet ir persiuntus vykdomąjį dokumentą bankroto bylą nagrinėjančiam teismui (*CPK 632* straipsnio 1 dalies 6 punktas), kadangi įstatymas nenustato jokių išimčių tais atvejais, kai vykdomasis dokumentas, išduotas dėl skolininko, kuris yra neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens dalyvis, yra persiunčiamas neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens bankroto bylą nagrinėjančiam teismui. Jei vykdomoji byla būtų nebaigta, tuomet kiltų klausimas, koku teisiniu pagrindu vadovaudamasi antstolė apskritai persiuntė vykdomuosius dokumentus IJ „Kompiutera“ bankroto bylą nagrinėjančiam teismui.

14.5. Visus klausimus, susijusius tiek su neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens, tiek jo dalyvio turto, sprendžia bankroto bylą nagrinėjantis teismas, o ne antstolis. Tik išnagrinėjus bankroto bylą paaiškės, ar liks išieškotinų sumų iš neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens dalyvio ir kokio dydžio tos sumos. Naujus vykdomuosius dokumentus, jei bus likę neišieškotų skolų, išduos bankroto bylą nagrinėjantis teismas.

14.6. Nagrinėjama atveju faktiškai susiklostė situacija, jog pareiškėjas 2020 m. lapkričio 13 d. pateikė skundą dėl antstolės veiksmų. Antstolė, siekdama atvesti pareiškėjo skundą, 2020 m. lapkričio 19 d. priėmė patvarkymus dėl patvarkymų, kuriais buvo užbaigtos vykdomosios bylos, panaikinimo. Antstolė negali panaikinti savo patvarkymų vien tam, kad galėtų atvesti pareiškėjo skundą dėl antstolio veiksmų. Įstatymas suteikia galimybę antstoliui ištaisyti rašymo apsirikimus ar aiškias aritmetines klaidas, kurių ištaisyimas nekeičia patvarkymo esmės (*CPK 613* straipsnio 4 dalis, 276 straipsnis). Tačiau patvarkymo, kuriuo buvo užbaigta vykdomoji byla, panaikinimas nėra nei rašymo apsirikimo, nei aritmetinės klaidos ištaisyimas. Be to, patvarkymo panaikinimas akivaizdžiai keičia patvarkymo esmę, nes užbaigta vykdomoji byla, panaikinus minėtą patvarkymą, buvo iš esmės pradėta iš naujo, nors įstatymas tai draudžia (*CPK 629* straipsnio 3 dalis).

15. Suinteresuotas asmuo G. R. atsiliepimu į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atvesti. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:

15.1. Pareiškėjas kasaciniame skunde nepagrįstai remiasi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gruodžio 20 d. nutartimi, priimta civilinėje byloje Nr. *3K-3-495-248/2018*, kadangi skiriasi minėtos bylos ir nagrinėjamos bylos faktinės aplinkybės.

15.2. Nagrinėjama atveju nėra susiklosčiusi situacija, jog vykdomosios bylos 2020 m. balandžio 22 d. priimtais patvarkymais yra ir sustabdytos, ir užbaigtos, kadangi 2020 m. lapkričio 19 d. patvarkymu antstolė panaikino patvarkymus dėl vykdomosios bylos užbaigimo ir vykdomojo dokumento grąžinimo. Bylos duomenys sudarė teisinį pagrindą vykdomąją bylą sustabdyti vadovaujantis *CPK 626* straipsnio 1 dalies 3 punktu, iškėlus skolininkui bankroto bylą.

15.3. *CPK 632* straipsnio 1 dalies 6 punkte nurodyta norma, kad vykdomoji byla, persiųsta bankroto bylą nagrinėjančiam teismui, yra užbaigiama, taikytina tik tuomet, kai teisme yra nagrinėjama bankroto byla, kuri yra iškelta ribotos civilinės atsakomybės juridiniam asmeniui. Nagrinėjama atveju abi vykdomosios bylos yra sustabdytos, iki bus užbaigta individualios įmonės bankroto byla. Individualios įmonės bankroto bylą nagrinėjančiam teismui patvirtinus išieškotojo G. R. reikalavimą, kilusį iš sandorio, sudaryto su individualios įmonės savininku, ir jam negavus šio reikalavimo patenkinimo įmonės bankroto procese, įmonės savininko prievolės kreditoriui G. R. savaime nesibaigtų. Dėl to tokiu atveju pasibaigus bankroto procesui kreditoriui išliktų galimybė nukreipti reikalavimą į individualios įmonės savininką. Atsižvelgiant į tai, antstolė teisingai ir teisėtai priėmė patvarkymus dėl vykdomųjų bylų sustabdymo.

15.4. Nagrinėjama atveju nebuvo nė vienos iš *CPK 632* straipsnio 1 dalyje išvardytų sąlygų užbaigti vykdomąją bylą, nes visa vykdomajame rašte nurodyta suma nėra išieškota iš skolininko, nebuvo nustatyta, kad skolininkas neturi turto ir tolesnis išieškojimas nėra galimas, išieškotojas neatsisakė išieškojimo ir t. t. Vykdomoji byla buvo baigta per klaidą, antstolei netinkamai interpretavus situaciją. *CPK* nėra reglamentuojama situacija, ką antstolis turėtų daryti tokio suklydimo atveju, todėl kaip įstatymo analogija (*CPK 3* straipsnio 7 dalis) turėtų būti taikoma *CPK 613* straipsnio 4 dalyje įtvirtinta teisės norma, kad rašymo apsirikimai ir aiškios aritmetinės klaidos patvarkyme ištaisomi mutatis mutandis (su būtiniais (atitinkamais) pakeitimais) taikant *CPK 276* straipsnio nuostatas. Jei antstolė to nebūtų padariusi, ji būtų pažeidusi jai įstatymo nustatytą pareigą vykdyti įsiteisėjusius teismo sprendimus ir vykdomąją bylą nutraukti tik tada, kai tam yra visos reikalingos sąlygos. Be to, taip būtų pažeisti pareiškėjo M. M. kreditorių interesai.

16. Suinteresuotas asmuo M. K. atsiliepimu į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atvesti. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:

16.1. Pareiškėjas siekia bet kokiomis priemonėmis išvengti turto pardavimo procedūros bankroto byloje, kadangi asmeninį turtą siekia parduoti pats, o išsaugojęs turtą – bankrutuoti kaip fizinis asmuo.

16.2. Nagrinėjama atveju nebuvo pagrindo baigti vykdomąją bylą, nes visa vykdomajame rašte nurodyta suma nebuvo išieškota iš skolininko. Vykdomoji byla buvo baigta per klaidą, antstolei netinkamai interpretavus situaciją (suklydimas dėl žmogiškojo faktoriaus), todėl ši klaida turėjo būti ištaisyta kaip įstatymo analogiją taikant *CPK 613* straipsnio 4 dalyje įtvirtintą teisės normą, reglamentuojančią rašymo apsirikimų ir aiškių aritmetinių klaidų patvarkyme ištaisyimą.

16.3. Pasibaigus bankroto procedūrai, bankrutavusi įmonė likviduojama ir nustoja būti civilinių teisinių santykių subjektu. Tačiau įmonės savininko, kaip civilinių teisinių santykių subjekto, teisinis statusas, pasibaigus bankroto procedūrai, nesikeičia: jeigu individualios įmonės savininko prievolė yra asmeninė, jis įstatymo nustatyta tvarka turi pareigą atsakyti visu savo turto už savo skolas kreditoriams ir po įmonės likvidavimo. Todėl ir į individualios įmonės bankroto bylą perduotas vykdomasis dokumentas dėl skolos išieškojimo iš įmonės savininko gali būti grąžintas kreditoriui, kad jis įstatymų nustatyta tvarka tęstų iki bankroto bylos iškėlimo pradėtą vykdyti išieškojimą iš įmonės savininko turto. Jeigu užbaigus individualios įmonės bankroto procedūras lieka neįvykdytų individualios įmonės savininko įsiskolinimų, teismas, gavęs informaciją apie įmonės išregistravimą, vykdomuosius dokumentus pagal asmenines individualios įmonės dalyvių prievoles turi grąžinti individualios įmonės bankroto proceso metu juos teismui perdavusiems antstoliams, kurie vykdė priverstinį išieškojimą iš įmonės dalyvių. Tai būtų pagrindas antstoliui atnaujinti vykdomąją bylą, kurioje toliau būtų tęsiami vykdymo veiksmai.

16.4. Kasacinio skundo argumentas, kad vykdomosios bylos, perduotos bankroto bylą nagrinėjančiam teismui, yra laikomos užbaigtomis, atmetinas kaip nepagrįstas. Teismai pagrįstai nurodė, kad vykdomojo dokumento persiuntimas individualios įmonės bankroto bylą nagrinėjančiam teismui nereiškia vykdomojo dokumento grąžinimo išieškotojui *CPK 631* straipsnio prasme.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl pagrindo, antstoliui persiunčiant vykdomąjį dokumentą dėl skolos išieškojimo iš individualios įmonės savininko pagal jo asmenines prievoles individualios įmonės bankroto bylą nagrinėjančiam teismui, panaikinti visas vykdomojoje byloje pritaikytas priverstinio vykdymo priemones, kurių buvo imtasi išieškojimui įvykdyti

17. Nagrinėjamoje byloje skundo dėl antstolio veiksmų nagrinėjimo dalyką sudaro antstolio atsisakymas panaikinti skolininko, kuris yra ir individualios įmonės savininkas, atžvilgiu vykdomojoje byloje pritaikytas priverstinio vykdymo priemones, kurių buvo imtasi išieškojimui įvykdyti, po to, kai vykdomasis dokumentas buvo persiųstas individualios įmonės bankroto bylą nagrinėjančiam teismui.

18. Pažymėtina, jog nagrinėjamoje byloje, siekiant įvertinti antstolio veiksmų teisėtumą, visų pirma tikslinga atsižvelgti į teisės normas, reglamentuojančias individualios įmonės teisinį statusą ir neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens bankroto proceso ypatumus.

19. Pagal galiojantį teisinį reglamentavimą individuali įmonė yra neribotos civilinės atsakomybės privatusis juridinis asmuo (Lietuvos Respublikos *individualių įmonių įstatymo* 2 straipsnio 1 dalis). Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – *CK*) 2.50 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad jeigu prievolės įvykdyti neužtenka neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens turto, už jo prievolės atsako juridinio asmens dalyvis, jeigu įstatymai nenustato kitaip. Kasacinio teismo praktikoje aiškinant šias įstatymų nuostatas yra nurodyta, kad, nepaisant to, jog individuali įmonė ir jos savininkas yra atskiri civilinių teisinių santykių subjektai, galintys savarankiškai priimti prievolės ir už jas atsakyti, tačiau, individualiai įmonei neturint pakankamai turto atsiskaityti už savo skolas, už jas turi atsiskaityti savininkas asmeniniu turto ir jam tenkančia bendrosios jungtinės nuosavybės teise priklausančio turto dalimi. Taigi individualios įmonės teisinė padėtis lemia jos civilinės atsakomybės ypatumus, t. y. tuo atveju, kai tokia įmonė neturi pakankamai turto atsiskaityti pagal prisimtas turtines prievolės, jos savininkui atsiranda subsidiari prievolė atsakyti už įmonės skolas (*CK* 2.50 straipsnio 4 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gruodžio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-400/2012).

20. Pagal Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo (toliau – *ĮBĮ*) 1 straipsnio 2 dalį, šis įstatymas taikomas visiems juridiniams asmenims, įregistruotiems Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka (išskyrus biudžetines įstaigas, politines partijas, profesines sąjungas, religines bendruomenes ir bendrijas), taigi – ir individualioms įmonėms. Analogiškas reglamentavimas yra įtvirtintas ir nuo 2020 m. sausio 1 d. įsigaliojusio Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo (toliau – *JANĮ*) 1 straipsnio 2 ir 3 dalyse. Tai reiškia, kad individualiai įmonei taikomos visos *ĮBĮ* arba *JANĮ* normos, reglamentuojančios bankroto bylos įmonei išklėmą, bankroto bylos procesą ir įmonės likvidavimą dėl bankroto, tačiau tokios įmonės bankroto proceso eigos ypatumus lemia individualios įmonės civilinis teisinis statusas, t. y. kad ji yra neribotos civilinės atsakomybės privatusis juridinis asmuo, kurio savininkas yra subsidiariai atsakingas už prievolių šios įmonės kreditoriams įvykdymą.

21. Tiek *ĮBĮ*, tiek *JANĮ* yra nustatyta išbaigta, savarankiškai nuo CPK reglamentuojamo vykdymo proceso funkcionuojanti bankrutuojančios ir bankrutavusios įmonės turto pardavimo ir kreditorių reikalavimų tenkinimo sistema, kurioje šio įstatymo priskiriamas funkcijas atlieka įmonės administratorius. Individualios įmonės, kaip neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens, bankroto procesas nuo kitų įmonių bankroto proceso skiriasi tuo, kad, individualiai įmonei išklėlus bankroto bylą, greta pačios individualios įmonės atsakomybės subjektu tampa individualios įmonės savininkas, kuris taip pat yra atsakomybės pagal savo kaip fizinio asmens prievolės subjekto. Atsižvelgdamas į individualios įmonės savininko subsidiariąją atsakomybę už individualios įmonės, kurios savininkas jis yra, prievolių įvykdymą, kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad bankrutavusios įmonės savininkas turi dalyvauti bankroto byloje kaip bendraatsakovis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004 m. birželio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-308/2004; 2011 m. balandžio 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-160/2011).

22. Nei *ĮBĮ*, nei *JANĮ* nėra tiesiogiai įtvirtinta, kad reikalavimus bankroto byloje gali pareikšti ne tik pačios individualios įmonės kreditoriai, bet ir individualios įmonės savininko kreditoriai. Tačiau, atsižvelgiant į individualios įmonės ir jos savininko atsakomybės bankroto procese specifiką, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje pripažįstama, kad tais atvejais, kai bankroto byla iškeliama individualiai įmonei, kuri yra neribotos civilinės atsakomybės juridinis asmuo, visi kreditoriai savo finansinius reikalavimus turi pareikšti *ĮBĮ* nustatyta tvarka, nepriklausomai nuo to, su kuo – įmone ar jos savininku (savininkais), kaip privačiu fiziniu asmeniu (privačiais fiziniais asmenimis), – buvo sudarytas sandoris, iš kurio kyla kreditoriaus reikalavimas. Šią išvadą, be kita ko, lemia individualios įmonės, kaip civilinių teisinių santykių subjekto, atsakomybės už prievolės specifiška (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. spalio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-428/2006; 2009 m. rugsėjo 29 d. nutartis civilinėje byloje 3K-3-357/2009; 2011 m. balandžio 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-160/2011). Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad, siekiant įmonės kreditorių ir įmonės dalyvio kreditorių interesų pusiausvyros, reikia, kad bankrutuojančios individualios įmonės kreditoriai ir bankrutuojančios individualios įmonės dalyvio, kaip fizinio asmens, kreditoriai būtų traktuojami kaip lygiaverčiai. Todėl, individualiai įmonei išklėlus bankroto bylą, individualios įmonės dalyvio kreditoriai turėtų būti traukiami į bankroto bylos procedūras ir turėtų būti sudaroma viena bendra bankrutuojančios įmonės kreditorių ir jos dalyvio kreditorių eilė; tokiu būdu visiems kreditoriams būtų suteikiamos vienodos teisės ir taip būtų išlaikomas individualios įmonės, jos savininko ir jų kreditorių interesų pusiausvyros principas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-81-916/2019, 25 punktas).

23. Įmonių bankroto įstatyme pasirinktas kreditorių reikalavimų tvirtinimo teisinio reguliavimo modelis grindžiamas bylų akumuliacinio principu (lot. vis attractiva concursus), kuris, be kita ko, apima pagal savo apibrėžtumo lygį ir įgyvendinimo etapą skirtingų kreditorių reikalavimų pareiškimą bankroto bylą nagrinėjančiam teismui, įskaitant ir vykdomųjų dokumentų perdavimą. Vadovaujantis *ĮBĮ* 18 straipsnio 1 dalimi, antstolis ne vėliau kaip per 15 dienų nuo teismo nutarties iškelti bankroto bylą įsiteisėjimo dienos perduoda bankroto bylą nagrinėjančiam teismui įmonės turto, kuris iki įmonės bankroto bylos išklėmo buvo areštuotas teismų ir kitų institucijų sprendimų vykdymui užtikrinti, bet neparduotas, arešto ir vykdomuosius dokumentus dėl išieškojimo iš šios įmonės. Kreditoriaus reikalavimai įmonei, kurių nepatenkino antstolis, yra tenkinami šio įstatymo nustatyta tvarka. *JANĮ* 30 straipsnio 2 dalyje yra įtvirtintas savo esme nepakitęs turto arešto ir vykdomųjų dokumentų perdavimo nemokumo bylą nagrinėjančiam teismui teisinis reglamentavimas. Pažymėtina, kad tokie patys reikalavimai dėl arešto bei vykdomųjų dokumentų perdavimo bankroto bylą nagrinėjančiam teismui taikytini ir tais atvejais, kai skolininkas vykdomojoje byloje yra individualios įmonės savininkas, o individualiai įmonei iškelta bankroto byla. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad tais atvejais, kai turtinio pobūdžio išieškojimas iš įmonės dalyvio vykdomas vykdomo proceso tvarka, tokie vykdomieji dokumentai perduotini bankroto bylą nagrinėjančiam teismui, vadovaujantis *CPK* 626 straipsnio 1 dalies 3 punkto nuostatomis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gegužės 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-192/2009; 2014 m. gegužės 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-266/2014; ir kt.).

24. Antstolio veiksmus, kai atsiranda specialiajame įstatyme įtvirtintas teisinis pagrindas perduoti vykdomuosius dokumentus bankroto bylą nagrinėjančiam teismui, reglamentuoja *CPK* teisės normos. Vienas privalomojo vykdomosios bylos sustabdymo atvejų įtvirtintas *CPK* 626 straipsnio 1 dalies 3 punkte: antstolis privalo sustabdyti vykdomąją bylą išklėlus skolininkui bankroto ar restruktūrizavimo bylą. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2010 m. sausio 11 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje Nr. 3K-3-30/2010, aiškindamas *CPK* 626 straipsnio 1 dalies 3 punkte įtvirtintą teisės normą, yra nurodęs, kad, siekiant užtikrinti teisingą kreditorių interesų derinimą ir lygiateisiškumą, ji turi būti aiškinama kartu su *ĮBĮ* 9 straipsnio 3 dalyje įtvirtintu imperatyvu. Vadovaujantis *ĮBĮ* 9 straipsnio 3 dalimi, teismui priėmus pareiškimą dėl bankroto bylos išklėmo, jeigu dėl įmonės buvo priimti teismų ir kitų institucijų sprendimai ir pagal juos išduoti vykdomieji dokumentai, įmonės turtas (lėšos) pagal šiuos vykdomuosius dokumentus gali būti areštuojamas, tačiau šio turto realizavimas

ir (ar) išieškojimas sustabdomas. Šis teisinis imperatyvas nustoja galios tik tuo atveju, jeigu teismas atsisako iškelti įmonei bankroto bylą (*JBĮ 9* straipsnio 3 dalis). Aptariama įstatymo imperatyvi nuostata (*JBĮ 9* straipsnio 3 dalis) savo esme sukelia tokius pačius, kaip ir *CPK 626* straipsnyje nustatyti, procesinius padarinius, t. y. privalomąjį vykdomosios bylos sustabdymą, pagal kurį vykdomoji byla, kartu ir išieškojimas, sustabdoma iki tol, kol teismas išspręs bankroto bylos iškėlimo klausimą. Priklausomai nuo šio klausimo sprendimo rezultato, arba vykdomoji byla ir išieškojimas yra atnaujinami (teismui atsisakius iškelti įmonei bankroto bylą), arba vykdomasis dokumentas, išskyrus neturtinio pobūdžio bylas, persiunčiamas bankroto bylą nagrinėjančiam teismui (kai teismas iškelia įmonei bankroto bylą) ir vykdomoji byla laikoma baigta (*CPK 626* straipsnio 3 punktas, *632* straipsnio 6 punktas). Nors *CPK 626* straipsnyje nėra kaip privalomas tiesiogiai įvardijamas vykdomosios bylos sustabdymo atvejis, kai teismas priima pareiškimą dėl bankroto bylos iškėlimo, tačiau tokį vykdomosios bylos eigos aiškinimą lemia *JBĮ 9* straipsnio 3 dalies nuostatos bei *CPK 1* straipsnio 1, 2 dalyse įtvirtintos nuostatos, kurios pirmenybę teikia specialiuosiuose įstatymuose nustatytą išimčių taikymui.

25. Vėlesnėje savo praktikoje Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2018 m. gruodžio 20 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje Nr. *3K-3-495-248/2018*, pakartojo savo anksčiau suformuotą praktiką, nurodydamas, kad *JBĮ* nustato antstolio pareigą sustabdyti išieškojimą pagal vykdomuosius dokumentus, kai priimamas pareiškimas dėl bankroto bylos iškėlimo, ir perduoti vykdomuosius dokumentus į bankroto bylą, kai įsiteisėja nutartis iškelti bankroto bylą. Atlikti šiuos veiksmus antstolis turi laikydamasis *CPK* nustatytos tvarkos, inter alia (be kita ko), priimdamas atitinkamus *CPK* nustatytus patvarkymus (*CPK 613* straipsnis) (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gruodžio 20 d. nutarties civilinėje byloje Nr. *3K-3-495-248/2018* 21–22 punktus).

Toje pačioje nutartyje kasacinis teismas pabrėžė, kad toks vykdomojo dokumento persiuntimas nereiškia jo grąžinimo išieškotojui *CPK 631* straipsnio prasme, nes vykdomasis dokumentas bus toliau vykdomas bankroto teisės normų nustatytą subjektų ir nustatyta tvarka (žr. pirmiau nurodytos nutarties 26 punktą).

26. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad Kauno apygardos teismo 2019 m. balandžio 1 d. nutartimi, priimta civilinėje byloje Nr. *eB2-1229-896/2019*, IĮ „Kompiutera“ buvo iškelta bankroto byla, o kaip atsakovas į bylą buvo įtrauktas IĮ „Kompiutera“ savininkas M. M..

27. Vykdomosiose bylose Nr. *0007/14/01170* ir Nr. *0007/19/01465* dėl skolos išieškojimo iš individualios įmonės savininko M. M. pagal jo asmenines prievoles antstolė 2020 m. balandžio 22 d. priėmė patvarkymus dėl vykdomųjų bylų sustabdymo. Tą pačią dieną buvo priimti patvarkymai dėl vykdomųjų bylų užbaigimo ir vykdomųjų dokumentų grąžinimo, kuriais vykdomieji dokumentai buvo persiųsti IĮ „Kompiutera“ bankroto bylą nagrinėjančiam teismui. Antstolė 2020 m. lapkričio 19 d. patvarkymais panaikino savo 2020 m. balandžio 22 d. patvarkymus dėl vykdomųjų bylų užbaigimo ir vykdomųjų dokumentų grąžinimo. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2022 m. vasario 2 d. nutartimi, priimta civilinėje byloje Nr. *3K-3-3-943/2022*, tokius antstolės veiksmus pripažino neteisėtais ir panaikino vykdomosiose bylose Nr. *0007/14/01170* ir Nr. *0007/19/01465* antstolės 2020 m. lapkričio 19 d. priimtus patvarkymus.

28. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į tai, kad nagrinėjamu atveju vykdomieji dokumentai vykdomosiose bylose Nr. *0007/14/01170* ir Nr. *0007/19/01465* buvo perduoti IĮ „Kompiutera“ bankroto bylą nagrinėjančiam teismui, o vykdomosios bylos laikomos užbaigtomis *CPK 632* straipsnio 1 dalies 6 punkte įtvirtintu teisiniu pagrindu, pripažįsta, kad pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai, padarydami išvadą, jog vykdomojo dokumento perdavimo bankroto bylą nagrinėjančiam teismui atveju netaikytina *CPK 631* straipsnio 4 dalis, kurioje įtvirtinta antstolio pareiga, grąžinant vykdomąjį dokumentą išieškotojui, panaikinti visas priemones, kurių buvo imtasi išieškojimui įvykdyti, tinkamai taikė ir aiškino proceso teisės normas. Vykdomojo dokumento grąžinimas išieškotojui (*CPK 631* straipsnis) yra vienas iš vykdomosios bylos užbaigimo pagrindų (*CPK 632* straipsnio 1 dalies 2 punktas), bet ne priešingai. Nagrinėjamu atveju vykdomosios bylos buvo užbaigtos ne dėl vykdomųjų dokumentų grąžinimo (*CPK 632* straipsnio 1 dalies 2 punktas), bet kitu pagrindu – persiuntus vykdomąjį dokumentą bankroto bylą nagrinėjančiam teismui (*CPK 632* straipsnio 1 dalies 6 punktas).

29. Kadangi *JANĮ 155* straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad *JANĮ* nuostatos taikomos toms asmenų teisėms ir pareigoms, kurios atsiranda arba yra įgyvendinamos jam įsigaliojus (nuo 2020 m. sausio 1 d.), sprendžiant dėl pareiškėjo M. M. turtui vykdomosiose bylose pritaikytų apribojimų panaikinimo turėtų būti taikomos *JANĮ* nuostatos. *JANĮ 30* straipsnio 1 dalyje tiesiogiai įtvirtinta, kad juridinio asmens turto, kuris buvo areštuotas iki nemokumo bylos iškėlimo, klausimus sprendžia nemokumo bylą iškėlęs teismas. Teisėjų kolegija taip pat atkreipia dėmesį, kad nors iš *CPK 632* straipsnio 2 dalyje įtvirtintos teisės normos lingvistinės formuluotės gali susidaryti įspūdis, jog antstolis, baigdamas vykdomąją bylą, turi panaikinti priemones, kurių buvo imtasi išieškojimui įvykdyti, visais atvejais, išskyrus *CPK 632* straipsnio 1 dalies 4 punkte įtvirtintą atvejį, tačiau, atsižvelgiant į *JANĮ 30* straipsnio 1 dalyje įtvirtintą reglamentavimą, kuriam, vadovaujantis *CPK 1* straipsnio 1, 2 dalyse įtvirtintomis nuostatomis, teikiama pirmenybė, lyginant su *CPK* normomis, darytina išvada, kad tuo atveju, kai vykdomoji byla užbaigiama persiuntus vykdomąjį dokumentą bankroto bylą nagrinėjančiam teismui (*CPK 632* straipsnio 1 dalies 6 punktas), dėl priemonių, kurių buvo imtasi išieškojimui įvykdyti, panaikinimo sprendžia nemokumo bylą iškėlęs teismas.

30. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į tai, kad *CPK* nėra įtvirtintos pareigos antstoliui persiunčiant vykdomąjį dokumentą individualios įmonės bankroto bylą nagrinėjančiam teismui panaikinti skolininko (individualios įmonės savininko) turtui pritaikytas priverstinio vykdymo priemones, taip pat į tai, kad, vadovaujantis *JANĮ 30* straipsnio 1 dalimi, dėl šių priemonių, įskaitant turto areštą, panaikinimo gali nuspręsti tik individualios įmonės bankroto bylą nagrinėjantis teismas, daro išvadą, kad skundžiama apeliacinės instancijos teismo nutartis, kuria atmetas pareiškėjo skundas dėl antstolio veiksmų, netenkinant pareiškėjo prašymo dėl visų priverstinio vykdymo priemonių, kurių buvo imtasi išieškojimui įvykdyti, panaikinimo, yra pagrįsta ir teisėta, todėl ji paliekama nepakeista.

31. Kiti kasacinio skundo argumentai nesusiję su bylos nagrinėjimo dalyku, todėl teisėjų kolegija šioje nutartyje dėl jų atskirai nepasisako.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

32. Bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme metu nepateikta byloje dalyvaujančių asmenų patirtas bylinėjimosi išlaidas patvirtinančių įrodymų, todėl teisėjų kolegija nesprenžia bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimo.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos *civilinio proceso kodekso 359* straipsnio 1 dalies 1 punktu, *362* straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a:

Vilniaus apygardos teismo 2021 m. vasario 25 d. nutartį palikti nepakeistą.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Artūras Driukas

Virgilijus Grabinskas

Egidija Tamošiūnienė

Paminėta tekste:
Bylos:
3K-7-308 Dėl įsiskolinimo priteisimo.
3K-3-428/2006 Dėl skolos priteisimo.
3K-3-357/2009 Dėl skolos priteisimo
3K-3-30/2010 Dėl antstolio veiksmų
3K-3-160/2011 Dėl kreditoriaus AB SEB bankas reikalavimo tvirtinimo individualios įmonės „Šakių agrocentras“ bankroto byloje.
2/2009 Dėl žymėjimo balsavimo biuleteniuose balsuojant Seime
3K-3-266/2014 Dėl turto perdavimo išieškotojui aktų ir turto pardavimo skolininko pasiūlytam pirkėjui akto pripažinimo negaliojančiais
3K-3-495-248/2018 Dėl teisės normų, reglamentuojančių antstolio atliekamą vykdomosios bylos, kurioje vykdomas išieškojimas iš individualios įmonės savininko, sustabdymą, užbaigimą ir vykdomojo dokumento
3K-3-81-916/2019 Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.66 straipsnio 4 dalies, kai skolininkui iškeliami bankroto byla, aiškinimo ir taikymo
2S-574-275/2021 Dėl vykdomųjų bylų užbaigimo, panaikinimo
3K-3-3-943/2022 Dėl teisės antstoliui, kuris vykdo išieškojimą iš skolininko, individualios įmonės savininko, taikyti rašymo apsirikimo ir aiškių aritmetinių klaidų taisymo institutą ir panaikinti pat
Teisės aktai:
Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Antroji knyga. Asmenys
2.50 str. Juridinių asmenų atsakomybė pagal savo prievoles
Lietuvos Respublikos individualių įmonių įstatymas
2 str. Individualios įmonės samprata
Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas
1 str. Civilinio proceso įstatymai
Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas
1 str. Civilinio proceso įstatymai
Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas
3 str. Bylų nagrinėjimas pagal galiojančią teisę
276 str. Rašymo apsirikimų ir aiškių aritmetinių klaidų sprendime ištaisymas
359 str. Kasacinio teismo teisės
362 str. Kasacinio teismo nutarties įsiteisėjimas ir privalomumas
613 str. Antstolio patvarkymas
626 str. Privalomasis vykdomosios bylos ir vykdymo veiksmų sustabdymas
629 str. Vykdomosios bylos nutraukimas
631 str. Vykdomųjų dokumentų grąžinimas
632 str. Vykdomosios bylos užbaigimas
Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas
1 str. Įstatymo paskirtis
Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas
9 str. Pasirengimas nagrinėti bankroto bylą teisme

18 str. Arešto ir vykdomųjų dokumentų perdavimas Dėl Gavėjų prašymų dėl informacijos pateikimo Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos Europos vartotojų centre nagrinėjimo taisyklių patvirtinimo
Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymas
1 str. Įstatymo paskirtis ir taikymas Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymas
30 str. Turto areštas ir vykdomieji dokumentai
155 str. Pereinamosios nuostatos dėl nemokumo procesų